

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής»

COM(2005) 649 τελικό — 2005/0259 (CNS)

(2006/C 185/07)

Στις 13 Φεβρουαρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 20 Μαρτίου 2006 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. RETUREAU.

Κατά την 426η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 20ής και 21^{ης} Απριλίου 2006), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 133 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ

1.1 Το σχέδιο κανονισμού έχει ως αντικείμενο ένα θέμα που υπάγεται στο άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚ και έχει ως νομική βάση το άρθρο 61 της ίδιας Συνθήκης. Λαμβανομένης υπόψη της ιδιαιτερότητας των υποχρεώσεων διατροφής και της διασυνοριακής τους εξόφλησης, το σχέδιο ανταποκρίνεται με ικανοποιητικό τρόπο στις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας, τόσο αναφορικά με τις δικαστικές αρχές και στις νομοθεσίες των κρατών μελών όσο και αναφορικά με τους διαδίκους.

1.2 Το θέμα άπτεται ταυτόχρονα του οικογενειακού δικαίου και της εισπράξεως των απαιτήσεων και, σε κοινωνικό επίπεδο, συνεπάγεται κινδύνους πρόκλησης φτώχειας που και αυτοί πρέπει να ληφθούν υπόψη.

1.3 Το σχέδιο ανταποκρίνεται, επίσης, στην ανάγκη για σαφήνεια και νομική ασφάλεια για τα ενδιαφερόμενα μέρη, τους εμπλεκόμενους τρίτους και τις αρμόδιες αρχές και συμβάλλει αφενός στην προστασία των προσωπικών δεδομένων από κάθε χρήση που δεν αφορά το διακανονισμό της διαφοράς και αφετέρου στην εκτέλεση των υποχρεώσεων του οφειλέτη.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την νομοθετική πρωτοβουλία της Επιτροπής διατυπώνοντας ορισμένες ειδικές παρατηρήσεις και εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προσπάθειες που έγιναν προκειμένου να θεσπιστεί κατάλληλη νομοθεσία, μέσω των διαβουλεύσεων και των μελετών αντίκτυπου που προηγήθηκαν της σύνταξης αυτού του ποιοτικού νομικού κειμένου. Συμφωνεί, επίσης, με την επιλογή της νομικής μορφής του κανονισμού καθώς και με την νομική βάση η οποία προσφέρεται ιδιαίτερα για την εναρμόνιση αντικειμένων που παρουσιάζουν μια ευρωπαϊκή συνιστώσα, παρά τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ της νομοθεσίας των κρατών μελών.

1.5 Μολονότι λίγα κράτη μέλη υπέγραψαν τη σύμβαση της Χάγης σχετικά με τις υποχρεώσεις διατροφής, η πλειονότητα των κρατών μελών (17 από τα 25) επικύρωσαν τη σύμβαση για την εκτέλεση σχετικών αποφάσεων. Ωστόσο, λόγω των επιφυλάξεων που εκφράστηκαν καθώς και επειδή τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να αντιτάξουν στις αποφάσεις ξένης αρχής ένα είδος γενικής ρήτρας δημόσιας τάξεως, η εκτέλεση των αποφάσεων αυτών μπορεί να αποβεί αδύνατη ακόμη και εάν έχουν ληφθεί από ένα άλλο κράτος μέλος. Η κατάσταση αυτή εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων εντός του ευρωπαϊκού χώρου και επομένως πρέπει να εξαλειφθεί.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί για το λόγο αυτό το Συμβούλιο να εγκρίνει την πρόταση κανονισμού διότι προσφέρει νομική ασφάλεια αλλά και πρακτικά μέτρα για την εκτέλεση των αποφάσεων σχετικά με υποχρεώσεις διατροφής σε διασυνοριακό πλαίσιο, προς το συμφέρον των ευρωπαίων πολιτών.

1.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ καλεί τις κυβερνήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας να εξετάσουν τη δυνατότητα αναγνώρισης του κανονισμού αυτού και την κυβέρνηση της Δανίας να διευκολύνει την εκτέλεση αποφάσεων σχετικά με υποχρεώσεις διατροφής, σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σχετικών με υποχρεώσεις διατροφής, την οποία έχει και η ίδια υπογράψει. Καλεί, επίσης, την κυβέρνηση της Δανίας να συνεργάζεται με άλλα κράτη μέλη για το σκοπό αυτό, εφόσον της υποβληθεί σχετικό αίτημα.

2. Ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1 Προέλευση της πρωτοβουλίας, διεθνής διάσταση:

2.1.1 Το πρόγραμμα αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων, που θεσπίστηκε στις 30 Νοεμβρίου 2000, επικαλείται την κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας υπέρ των δικαιούχων διατροφής, που επωφελούνται ήδη από τον κανονισμό «Βρυξέλλες Ι»⁽¹⁾ Το πρόγραμμα αναφέρει, εξάλλου, ότι μπορεί ενίοτε να είναι αναγκαίο να θεσπιστούν, στο πλαίσιο της εναρμόνισης των διαδικασιών, ορισμένοι κοινοί διαδικαστικοί κανόνες, να επιδιωχθεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σε ό,τι αφορά την εκτέλεση των αποφάσεων της δικαιοσύνης που εκδίδονται σε άλλο κράτος μέλος, στο κράτος στο οποίο ζητείται η εκτέλεση, μέσω του προσδιορισμού των περιουσιακών στοιχείων του υπόχρεου.

2.1.2 Η αμοιβαία αναγνώριση πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο μιας καλύτερης συνεργασίας των δικαστικών αρχών των κρατών μελών και προϋποθέτει εναρμόνιση των κανόνων σύγκρουσης των δικαίων.

2.1.3 Η διάσπαση της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο έχει αρχίσει, επίσης, εργασίες για τον εκσυγχρονισμό των ισχυουσών συμβάσεων. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η διεθνής και η ευρωπαϊκή προσέγγιση αλληλοσυμπληρώνονται. Η πρωτοβουλία της Χάγης θα επιτρέψει την ανάπτυξη πολιτικής συνεργασίας με τις τρίτες χώρες η οποία θα παράγει, ενδεχομένως, αποτελέσματα που θα μπορούσαν να μεταφερθούν μεταγενέστερα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁽¹⁾ Κανονισμός ΕΚ αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

2.2 Στόχοι της πρότασης κανονισμού:

2.2.1 Να αρθεί το σύνολο των φραγμών που αντιτίθενται στην είσπραξη διατροφής σε ένα κράτος μέλος από έναν υπόχρεο που κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος.

2.2.2 Οι δικαιούχοι διατροφής πρέπει να μπορούν να επιτυγχάνουν χωρίς δαπάνες, έναν εκτελεστό τίτλο που θα ισχύει στον ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο και συγκεκριμένα την τακτική πληρωμή των οφειλόμενων ποσών.

2.2.3 Η θέσπιση ενός ενιαίου και φιλόδοξου μέσου που θα καλύπτει όλους τους τομείς της δικαστικής συνεργασίας κρίνεται, συνεπώς, απολύτως αναγκαία εφόσον δεν υπάρχει ακόμη ένα εναρμονισμένο και ενιαίο καθεστώς. Η έννοια της διατροφής αλλά και του δικαιούχου διατροφής διαφέρει από κράτος σε κράτος και επιπλέον, οι επιφυλάξεις που προβλέπονται στη σύμβαση της Χάγης του 1973 (άρθρο 26), η οποία προς το παρόν υπερέχει του Ευρωπαϊκού Δικαίου, επιτρέπουν την άρνηση της εκτέλεσης μιας απόφασης. Προτείνεται να καταργηθεί η εξαίρεση αυτή που προβλέπεται στο άρθρο 71 του κανονισμού των Βρυξελλών I, μέσω της θέσπισης ειδικού μηχανισμού για την πληρωμή των υποχρεώσεων διατροφής.

2.3 Κύρια σημεία της πρότασης κανονισμού:

2.3.1 Εναρμόνιση των κανόνων σύγκρουσης νόμων: εάν το εφαρμοστέο δίκαιο διέπεται από εναρμονισμένους κανόνες, διευκολύνεται η κυκλοφορία της απόφασης η οποία εκδίδεται σε στενή και αδιαμφισβήτητη συνάφεια με την οικογενειακή κατάσταση τόσο του υπόχρεου όσο και του δικαιούχου.

2.3.2 Αναγνώριση και άμεση εκτέλεση της απόφασης στο σύνολο της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3.3 Λήψη συγκεκριμένων μέτρων εκτέλεσης στο κράτος συνήθους διαμονής του υπόχρεου, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με την οικονομική του κατάσταση και θέσπιση πράξεων που επιτρέπουν την άμεση παρακράτηση από μισθούς ή τραπεζικούς λογαριασμούς.

2.3.4 Ενίσχυση του προνομιακού χαρακτήρα των αξιώσεων διατροφής, ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις. Για το σκοπό αυτό επισυνάπτονται στον κανονισμό πρότυπα εναρμονισμένων πράξεων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την αναγκαιότητα και την καταλληλότητα της πρότασης του ειδικού κανονισμού σχετικά με τη διασυνοριακή πληρωμή υποχρεώσεων διατροφής. Ως ειδική νομική πράξη υπερισχύει άλλων γενικών διατάξεων σχετικά με τη συνεργασία σε αστικές υποθέσεις, αποκαθιστά το προβάδισμα του κοινωνικού δικαίου σε έναν τομέα ο οποίος, σύμφωνα με τη βούληση των κρατών μελών, αποτελούσε εξαίρεση, χωρίς ωστόσο να επηρεάζει την εθνική νομοθεσία των κρατών μελών.

3.2 Οι μηχανισμοί που προβλέπονται για τον προσδιορισμό της περιουσίας του υπόχρεου, αλλά και για την άμεση παρακράτηση των οφειλόμενων ποσών, διασφαλίζουν την προστασία της προσωπικής ζωής και το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων. Ωστόσο, ο υπόχρεος οφείλει να ενημερώνει τον δικαιούχο και το δικαστήριο προέλευσης για οποιαδήποτε αλλαγή εργοδότη ή τραπεζικού λογαριασμού.

3.3 Ο κανονισμός προσφέρει λύσεις στον δικαιούχο της διατροφής, χωρίς να αφαιρεί από τον υπόχρεο το δικαίωμα αμφισβήτησης της υποχρέωσης ή αίτησης για επανεξέταση του ποσού ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης. Η αίτηση για επανεξέταση συνεπάγεται αναστολή της εκτέλεσης.

3.4 Ισχύει η διαδικασία εκτέλεσης που προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους της εκτέλεσης, ανεξάρτητα από το κράτος προέλευσης της απόφασης.

3.5 Η δημοσίευση της Πράσινης Βίβλου (²), η διοργάνωση διαβουλεύσεων και συνεδριάσεων με εμπειρογνώμονες καθώς και η εκπόνηση μελέτης για την κατάσταση που επικρατεί σε κάθε επιμέρους κράτος μέλος, επέτρεψαν τη σύνταξη μιας συνεκτικής, σαφούς και λογικής από πρακτική άποψη πρότασης, η οποία μπορεί να συμβάλει στην άρση των φραγμών που εμποδίζουν τη διασυνοριακή αξίωση υποχρεώσεων διατροφής.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 3

Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το πρώτο στοιχείο που θα καθορίζει την δικαιοδοσία των δικαστηρίων πρέπει να είναι ο τόπος της συνήθους διαμονής του δικαιούχου της διατροφής και, ως εκ τούτου, προτείνει την αντιμετάθεση των εδαφίων α) και β).

4.2. Άρθρο 15

Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο δικαιούχος διατροφής πρέπει πάντοτε να επωφελείται από το νόμο που του παρέχει το δικαίωμα δεδομένου ότι είναι απαράδεκτο να αντιτάσσεται οποιοσδήποτε νόμος που του αφαιρεί το δικαίωμα αυτό εκτός, ενδεχομένως, σε περίπτωση επιτακτικού λόγου δημοσίας τάξης που επιτρέπεται από τον παρόντα κανονισμό.

4.3. Άρθρο 35

Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η εντολή προσωρινής δέσμευσης τραπεζικού λογαριασμού δεν μπορεί να είναι ολική, αλλά πρέπει να περιορίζεται στο ύψος των αναγκαιών ποσών για την τήρηση της υποχρέωσης διατροφής, γιατί διαφορετικά ενδέχεται να στερήσει τον κάτοχο του λογαριασμού από μέσα επιβίωσης για απροσδιόριστο χρόνο, μέχρι την έκδοση απόφασης επί της ουσίας, για την οποία σε ορισμένα δικαστήρια μπορεί να απαιτηθούν πολλοί μήνες, και κάτι τέτοιο είναι καταφανώς δυσανάλογο με τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Βρυξέλλες 20 Απριλίου 2006

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

(²) COM(2004) 254 τελικό